

Lördagen den 23 Februari 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades tre protokolls-utdrag för den 20 dennes och protokollet för den 26 sistlidne Januari.

Herr Lilliehöök: Jag får vördsamt anhålla om befrielse från riksdagsgöromålen under tjugo dagar, räknade från den 26 innevarande månad.

Till denna anhållan lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Herr de Laval: Jag får hos Kammaren anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen på fjorton dagar, från den 27 i denna månad.

Äfven denna begäran bifölls.

Herr Heijkenskjöld: Jag anhåller om ledighet från riksdagen från den 26 i denna månad på fjorton dagar.

Denna anhållan blef jemväl bifallen.

Upplästes ett af Herr Stålhammar ingifvet memorial af följande lydelse:

Undertecknad anhåller vördsamt om trenne veckors permission, från den 25 dennes, för företagande af en resa till Wexiö och hemorten.

Stockholm den 23 Februari 1867.

Kammaren biföll denna begäran.

Upplästes ett af Herr Kuylenstjerna inlemnadt memorial, hvilket lydte sålunda:

Vördsammast får jag äran anmäla behofvet för mig att från den 26 dennes till och med den 12 Mars lemna riksdagen och begära Kammarrens tillstånd härtill.

Uppå gjord proposition, beviljade Kammaren den begärda ledigheten.

Herr Nisser: Frånvarande vid protokollsjusteringen sistlidne Onsdag, förlorade jag tillfället att instämma i den reservation, åtskillige ledamöter då uttalade mot Kammarens beslut, angående väckt förslag om ändring i 28 § Regeringsformen. Detta förkastande beslut har åstadkommit en smärtsam sensation hos mången, jag tror mig nästan kunna säga öfver hela landet. Icke därför, som skulle förslaget hafva varit af någon synnerligen stor politisk vikt, utan derföre att ett bifall till detsamma skulle hafva fört oss ett steg framåt på humanitetens bana. Man hade hoppats, att den nya representationen skulle gå framåt på denna bana med säkra och fasta steg och ej låta uppehålla sig af några tillfälliga förhinder, och minst af sådana, som verkat afslag å ifrågavarande förslaget. Detta förslag har nu fallit, men jag anser detsamma böra återupptagas, och jag är öfvertygad om, att det skall vinna framgång, då det afser att bereda politiska rättigheter åt personer, hvilka äro lika med oss i allt utom det, att de ej bekänna sig till den lära bland jordens elfvahundra religioner, som vi — kanske af högmöd — kalla för den enda sanna och saliggörande. Jag föranledes häraf att hos Kammaren väcka följande motion:

Härefter uppläste Herr Nisser en motion N:o 75, angående ändring i 28 § 1 mom. Regeringsformen.

Hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

Herr de Laval: Jag får anhålla att mitt den 16 i denna månad afgifna yttrande i fråga om förbud mot lotterier måtte få åtfölja de öfriga handlingarne i detta ämne till Lag-Utskottet.

Till denna anhållan lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt samtycke.

Företogs val af tre suppleanter i Särskilda Utskottet för behandling af Herr Hessles motion om åtgärders vidtagande för afhjelpande af jordbrukarnes nuvarande finansiella betryck; och befunnos, vid valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Brummer, Fredrik,	med 61 röster.
» Thorburn, William,	» 60 »
» Croneborg, Hjalmar,	» 57 »

Företogs val af sex Revisorer för deltagande uti innevarande års revision af Statsverkets samt Biksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning; och befunnos, vid valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Montgomery-Cederhjelm, Robert, Bruksegare,	med 58 röster,
» Danielson, Eric Georg, Bruksegare,	» 58 »
» Gjerling, Johan Victor, Kapten-löjtnant,	» 58 »

Friherre Åkerhjelm, Johan Gustaf Nils Samuel, Godsegare, med 43 röster,
 Herr Hallenborg, Washington Sven Adolf Philip Carl,
 Ryttmästare, » 40 »
 Friherre Nordenfalk, Johan, Godsegare, » 20 »

Sedan valprotokollet blifvit uppläst, anmälde sig och yttrade:

Friherre Nordenfalk: Då det för enskilda angelägenheter ej är mig möjligt att mottaga det förtroende, hvarmed Kammaren behagat hedra mig, genom att välja mig till Statsrevisor, nödgas jag härmed af-säga mig sagda uppdrag.

I anledning häraf hemställde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kammaren ville företaga val af en Statsrevisor i Friherre Nordenfalks ställe nästa Onsdag den 27 dennes; hvilket bifölls.

Företogs val af tre suppleanter för innevarande års Revisorer af Statsverkets samt Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Nordenfelt, Leonard Magnus, Kapten, med 35 röster.
 » Brusevitz, Fredrik, Bruksegare, » 30 »
 » Nordenfalk, Carl, vice Härads-höfding, » 26 »

Herr Fröman: anförde skriftligen:

Med anledning af en inom denna Kammare allmänt yttrad önskan, att efter slutet af hvarje plenum föredragningslistan för det nästkommande till trycket befordras och Kammarens ledamöter tillhandahålles, såsom hos Andra Kammaren redan sker, helst sådant, såvida tryckningen verkställles genom s. k. öfvertryck, icke skulle medföra större kostnad än vid pass 4 R:dr R:mt för hvarje sådan lista i så många exemplar, som erfordras, vågar jag härmed vördsamt föreslå:

att Kammaren måtte besluta, det, så fort ske kan, efter slutet af hvarje plenum föredragningslistan för det nästkommande offentliggöres genom s. k. öfvertryck i 130 exemplar, och att kostnaden derfor må utgå af de medel, som anslås till riksdagskostnadernas bestridande; samt att åt Kammarens ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli, måtte uppdragas att vidtaga alla de åtgärder, som för nyssnämnda besluts verkställande erfordras.

Till detta förslag lemnade Kammaren, uppå framställd proposition, sitt bifall.

Jemlikt Kammarens den 13 dennes fattade beslut, företogs nu till pröfning Lag-Utskottets den 9 och 13 dennes bordlagda Utåtande N:o 23, i anledning af Andra Kammarens remiss af motion angående tillsättande af antingen ett särskildt eller ett tillfälligt Utskott för revision af gällande kommunallagar; hvarvid och sedan undertecknad tillkännagifvit, att, enligt ankommet protokolls-utdrag, Andra Kammarens åter-

förvisat den ifrågavarande motionen till Lag-Utskottet, ofvanberörda Utlåtande lades till handlingarne, med förklarande, att motionen borde af Lag-Utskottet behandlas.

I enlighet med förut fattadt beslut, företogs nu till pröfning Bevillnings-Utskottets den 13 och 16 dennes bordlagda Memorial N:o 4, om återlemnande af en inom Riksdagens Andra Kammare af Herr A. Medin väckt motion; hvarvid, och sedan undertecknad uppläst ett från Andra Kammaren ankommet protokolls-utdrag, N:o 116, för den 20 dennes, af innehåll, att, vid föredragning af ofvannämnda Memorial, motionären med Kamnarens bifall återkallat den del af motionen, deruti han hemställt, »att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att några nya oktrojer, eller förlängning af de nuvarande, för sedelutgifvande banker icke vidare må beviljas», samt att Andra Kammaren återförvisat motionen i öfriga delar till Bevillnings-Utskottet; Första Kammaren lade merberörda Memorial till handlingarne, med förklarande, att motionen, med undantag af den återkallade delen deraf, borde af Bevillnings-Utskottet behandlas.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 16 och 20 dennes bordlagda Memorial N:o 1, med den till innevarande riksdag af Fullmäktige i Riksgälds-kontoret afgifna berättelse.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 16 och 20 dennes bordlagda Memorial N:o 2, angående riksdagskostnadernas bestridande.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 16 och 20 dennes bordlagda Memorial N:o 3, angående bestämmandet dels af resekostnadsersättning till ledamöterna uti Riksdagens Andra Kammare, dels af tiden och sättet för utbetalning af berörda ersättning samt riksdagsmanna-arfvodet.

Utskottets första hemställan öfverst å sid. 4.

Herr Hallenborg: Jag har visserligen hört många medlemmar af denna Kammare yttra, att Första Kammaren ej borde fatta något beslut i denna fråga, förr än Andra Kammaren fällt sitt omdöme öfver Stats-Utskottets ifrågavarande Memorial. Men då jag fått veta, att flere ledamöter af Andra Kammaren önskade, att Första Kammaren ville fatta sitt beslut innan Andra Kammaren företog ärendet till behandling, och då jag dessutom anser det vara ganska riktigt, att Andra Kammaren, der måhända betänkligheter uppstå vid att yttra sig först i en sak, som rör en hvar af dess ledamöter så nära, afbidar Första Kammarens beslut, så har jag ej tvekat att yttra några ord i detta ämne.

För min del kan jag ej neka till, att jag anser Stats-Utskottets Betänkande i många afseenden opraktiskt och orättvist. Det är opraktiskt derföre, att, då det förutsätter tre olika sätt att färdas, det bere-

der olika ekonomiska fördelar, allt eftersom det ena eller andra af dessa sätt begagnas. Då en ledamot af Andra Kammaren begagnar jernvägs-lägenhet och reser i första klassens vagn, kan han deraf ej påräkna någon vinst. Begagnar han deremot ångbåt, der hyttplatser finnas, besparar han sannolikt oftast den ena hyttplatsen, likasom om han färdas med skjuts, han säkerligen besparar en eller kanske två af de tre hästarna. Jag anser likväl att riksdagsmannens resekostnads ersättning bör tilltagas så knapp, att någon möjlighet för honom att derpå tillskyndas ekonomisk vinst ej må finnas. Riksdagsmannakallet må ej vara en källa till förvärf. Inom Utskottet har Herr Björnstjerna afgifvit en reservation, i hvilken jag gerna skulle vilja instämma, ty i densamma uttalas ett högsint förtroende till representationens ledamöter; men dels innehåller densamma ej något om det antal hästar, med hvilket hvarje ledamot af Andra Kammaren får färdas, dels saknas i densamma bestämmelsen om kontroll å de räkningar, riksdagsmännen skulle ingifva, något som jag likväl anser alldeles nödvändigt. Herr Carl Ifvarsson har äfven i sin reservation mot Utskottets Memorial framställt två alternativa lösningar af frågan. Enligt den förra skulle kostnaden för skjuts, jernvägs- eller ångbåts-biljett utgå med 50 procents förhöjning, hvilken förhöjning skulle utgöra en godtgörelse för den resandes vivre. På detta sätt blefve efter all anledning representanternes resekostnader rikligt betalade, hvilket måhända äfven är billigt, men Statsverket drabbades derigenom af en onödig utgift. Det andra förslaget åter, hvilket innefattar, att representanten skulle bestås skjuts med två hästar, beräknad till två R:dr 50 öre milen, eller för enkel hytt på ångbåt, eller ock en plats i första klassens jernvägskupé, utan något vidare tillägg, anser jag för det rättaste och mest praktiska af de väckta förslagen, och jag får derföre för min del tillstyrka, att Kammaren biföll detsamma, likväl med en något ändrad redaktion, hvilken skulle hafva följande lydelse: »att den i 23 § Riksdags-ordningen omförmälda ersättning för resekostnad till och från riksdag, skall för den, som begagnar jernväg eller ångbåt, utgå, i det förra fallet med afgiften för en biljett till första klassens kupé och i det sednare med beloppet för enkel hytt eller salongsplats, hvaremot den, som till följd deraf, att intetdera af dessa forskaffningsmedel kan begagnas, nödgas resa med skjuts, eger att såsom godtgörelse beräkna 2 R:dr 50 per mil.»

Grefve Mörner, Carl Göran: Jag får anhålla att Kammarens Sekreterare behagade lemna upplysning derom, huruvida Andra Kammaren fattat något beslut i nu förevarande ärende.

I anledning häraf tillkännagaf undertecknad, att någon underrättelse om Andra Kammarens beslut i förevarande fråga ännu icke ankommit.

Grefve Mörner: Efter min åsigt hade det varit bäst, om Andra Kammaren yttrat sig först i denna sak, hvilken mest rör nämnda Kam-mare, med då så ej skett och Andra Kammaren ännu ej ingått i pröfning af förslaget, anser jag det vara kinkigt för Första Kammarens ledamöter att pröfva detsamma, utan må vi heldre lemna denna pröf-

ning åt Andra Kammaren, som nog skall söka att bereda Staten så ringa utgifter som möjligt.

Friherre Silfverskiöld: Då grundlagen stadgar, att riksdagsman skall hafva ersättning för sin resekostnad till och från riksdagen, har jag trott, att detta, liksom grundlagens öfriga stadganden, skulle tolkas efter ordalydelsen. Då ärendet förekom i Stats-Utskottet, uttalade jag därför den åsigt, att riksdagsmännen borde vara berättigade, att utfå denna ersättning efter ingifvande räkning. Jag kan likväl ej till fullo instämma uti hvad General Björnstjerna i sin reservation yttrat i detta afseende, emedan denna reservation går ut derpå, att någon kontroll öfver de af riksdagsmännen afgifna räkningarne ej skulle få ega rum. Jag anser nemligen det vara alldeles nödvändigt, att dessa räkningar kontrolleras; och, enligt hvad jag tror mig veta, eger en sådan kontroll rum i vårt grannland Norge. Jag vidhåller nu denna min i Stats-Utskottet uttalade mening och får anhålla om proposition derpå: »att den enligt 23 § Riksdags-ordningen riksdagsman af Andra Kammaren tillkommande ersättning för resekostnad efter ingifvande räkning utbetalas af Riksgälds-kontoret med förbehåll af granskning.»

Grefve Wachtmeister, Hans: Då jag varit en af dem, som deltagit i Stats-Utskottets i detta ärende fattade beslut, med hvilket jag likväl ej är fullt tillfreds, anser jag mig böra yttra några ord derom. Vid ärendets behandling utgick jag från den åsigt att Riksdagen borde i denna fråga iakttaga samma sparsamhet, som den vill se uti andra afseenden iakttagen. Jag framkom därför i Utskottet med ett förslag om lägre resekostnadsersättning än den, som Utskottet sedermera ansåg sig böra tillstyrka, och jag anförde som motiv för detta mitt förslag den omständighet, att det ej vore tillständigt, att resekostnaden beräknades så hög, att någon del deraf skulle uppenbarligen vara afsedd att såsom ren behållning stanna i representantens ficka. Detta af mig framställda förslag var lika med det sednare af de utaf Carl Ifvarsson alternativt framställda förslagen, likväl med det tillägg, att riksdagsmännen borde få sig tillerkänd dessutom skäligen ersättning för sitt vivre under resan. Denna åsigt vann dock ej gehör inom Utskottet, utan flere dess ledamöter yrkade till och med att utom den af Utskottet föreslagna ersättningen ytterligare tio Riksdaler om dagen för vivret borde tillerkännas riksdagsmännen under resetiden. Det var blott för att förminska antalet af de många förslagen inom Utskottet, som jag biträdde dess nu föreliggande memorial. Jag vill deremot nu förena mig med Herr Hallenborg uti det af honom framställda yrkande, likvisst med det vilkor, att utom det ersättningsbelopp, som han förordat, representanterne derjemte tillerkännas ett visst dagtraktamente, så att de åtminstone ej måtte hafva någon förlust på sin resa till och från riksdagen.

Friherre Raab, Adam Christian: Obestriddligen har Herr Hallenborg haft rätt uti de anmärkingar, hvilka han framställt emot Stats-Utskottets ifrågavarande memorial, nemligen att riksdagsmännen skulle, genom ett fortskaffningsmedel, skörda en vinst, men att de, genom ett annat, skulle ådragas förlust, då icke något för dem vore öfver till be-

stridande af dagtraktamentet. Då Riksdags-ordningens 23 § tillerkänner hvarje ledamot af Andra Kammaren ersättning af statsmedel för resekostnad till och ifrån riksdagen, måste häraf följa att, fastän han på sin reseräkning icke skall skörda någon vinst, han dock fullt skall hafva ersatt sin resekostnad, hvilken derföre skall inbegripa utgifter icke blott för skjuts eller för biljett på jernväg eller ångbåt, utan äfven för dagtraktamente. Mig förekommer det derföre som om Stats-Utskottets förslag icke vore fullt tillfredsställande; men förmodligen önsken I Mine Herrar! liksom jag, att, innan I fatten något beslut i denna fråga, som egentligen rör ledamöterna i Andra Kammaren, först få inhemta nämnda Kammares beslut, hvilket otvifvelaktigt blir grundadt på så stor sparsamhet som möjligt. Till följd häraf synes det mig lämpligast, att Första Kammaren till Stats-Utskottet återremitterar ifrågavarande memorial. Under tiden kunna vi få erfara hvad Andra Kammaren för sin del beslutat.

Herr Wærn: Enligt min tanke finnas endast tvänne sätt, hvarpå resekostnaden kan bestämmas. Det ena består deri, att man öfverlemnar åt riksdagsmännen sjelfve att, med eller utan revision, skrifva sin reseräkning; det andra, att Riksdagen bestämmer en viss norm, hvarefter ersättningen bör utgå. Det första synes vara det enklaste och bästa; men, om man undersöker det närmare, finnes det vara förenadt med praktiska svårigheter. Bland flera sådana tillåter jag mig nu att särskildt nämna: En person reser med familj; han förer under resan mycket noggran räkning öfver alla sina utgifter, men, när han, för uppgörande af sin reseräkning, börjar skola skilja emellan hvad han utbetalt för sig och för sin familj, läser han säkerligen komma i valet och qvalet. Då derföre Herr Björnstjernas förslag, såsom förenadt med praktiska svårigheter, icke tillvann sig några sympatier, och då man ville hafva en norm för reseräkningens uppgörande, syntes det mig vid diskussionen om denna fråga i Utskottet — enär hvarken Stats-Utskottet eller Första Kammaren lärer kunna uppgöra en riktigt förnuftig norm, hvarmed alla skulle finna sig belätne, och enär vi egde tillgång på ett nyligen utfärdadt, lämpligt och bra resereglemente — att man endast borde bestämma den plats inom detta reglemente, som borde tillämpas. Detta har Stats-Utskottet gjort, men det har ansett sig hindradt af grundlagens föreskrift att upptaga dagtraktamente — en åsigt, som jag dock icke kan gilla. De orättvisor, några velat se vid tillämpningen af Utskottets förslag, synas mig ganska små. Om en ledamot i Andra Kammaren färdas på jernväg, så kan han ju gerna beqväma sig till att endast begagna andra klassens vagn; jag tror icke, att han skulle finna sig illa häri, och jag har i denna klass påträffat till och med ledamöter i Första Kammaren. Högst få äro de ångbåtar, hvilka endast äro försedda med salongsplats, och det är endast emellan orter, nära belägna hvarandra, sådana gå. På grund af hvad jag anfört, och då behaget, att uppbära ersättning för resekostnaden, icke lärer förminska deraf, att en bestämd norm finnes för reseräkningens uppgörande, kan jag icke finna Utskottets förslag oantagligt, ehuru väl jag för min del skulle önska, att ledamöterna i Andra Kammaren fingo åtnjuta alla de fördelar under resan till och ifrån riksdagen, hvilka tillkomma dem, som äro

berättigade att resa efter tredje klassen i resereglementet, och att derföre desse ledamöter, för reseräkningens uppgörande, helt enkelt endast hänvisades till tredje klassen. Emellertid, och då jag hyser den åsigt, att Första Kammaren icke bör fatta sitt beslut i denna sak, förrän den blifvit afgjord i Andra Kammaren, hvars ledamöter den egentligen rör, instämmer jag med den förre talaren, som yrkat, att memorialet borde till Stats-Utskottet återremitteras, på det man skulle komma i tillfälle få inhenta hvad Andra Kammaren för sin del beslutar.

Herr Selander: Jag delar de två siste talarnes åsigt och tror, att stadgandet i 23 § Riksdags-ordningen om beloppet af det arfvode en riksdagsman under riksdagen bör åtnjuta tydligen hänvisar till hvilken klass i rese-reglementet en ledamot af Andra Kammaren bör hänföras i afseende på åtnjutande af resekostnadsersättning. Jag tror vidare, lika med Herr Wærn, att det vore mycket lämpligt att det bestämdes, huru mycket hvarje ledamot bör i dylik ersättning bekomma; och då denna ersättning enligt mitt förmenande bör omfatta godtgörelse icke blott för sjelfva skjutskostnaden, utan ock för utgifter till mat, anser jag det icke vara obilligt, om, på sätt jag i min reservation föreslagit, nämnde ledamöter må under resan till och från riksdagen åtnjuta jemväl det dagtraktamente af tio R:dr, som uti gällande rese-reglementes 1 § under tredje klass finnes upptaget.

Emellertid kan jag ej neka, att förslaget om återremitterande af ifrågavarande Memorial, för att såmedelst få inhenta Andra Kammarens beslut i frågan, innan Första Kammaren yttrar sig i densamma, har mycket skäl för sig. Jag får dock dervid erinra att det genom en sådan åtgärd dröjer något, innan frågan hinner blifva afgjord; och flere ledamöter i Andra Kammaren hafva redan uttalat sin önskan att så snart som möjligt kunna utfå den dem tillkommande resekostnadsersättning. Likväl, och i betraktande deraf, att Stats-Utskottet snart åter kan företaga frågan till behandling, får jag förena mig med dem, som yrkat återremiss.

Herr Nordenfelt, Enar Wilhelm: För mig är det klart att, när 23 § Riksdags-ordningen bestämmer, att ledamot af Andra Kammaren må åtnjuta ersättning för kostnaden för resan till och från riksdagen, det med detsamma blifvit sagdt, att han ej bör undfå ersättning för mera än hvad resan verkligen kostat. Ehuru det nu kunde synas rättvist och billigt att, i fråga om berörda ersättning, hänföra Andra Kammarens ledamöter under en viss paragraf i gällande rese-reglemente, tror jag dock, att denna författning, såsom hufvudsakligen ämnad att tillämpas på Statens tjenstemän, ej skäligen bör tillämpas jemväl på ledamöterna i en lagstiftande församling. Derför, och då jag befarar att, hvilken tariff man än må bestämma såsom norm för nämnde ledamöters räkningar i berörda hänseende, desamma ändock kunna blifva antingen för höga eller låga, tror jag att det vore bäst att antaga det af reservanten, Herr Björnstjerna, framställda förslag.

Man har sagt att, då man reser med familj, det ofta kan vara svårt att urskilja kostnaden för en sjelf och familjen. Det är dock uppenbart

att, vid resor på jernväg eller ångbåt, ett dylikt urskiljande mycket lätt låter sig verkställa.

Man har vidare sagt, att det skulle vara lämpligt, att låta Andra Kammaren först fatta beslut i frågan. Men om man stadgar, att man, oberoende af några detaljerade bestämmelser, eger åtnjuta betalning för hvad resan efter afgifven räkning kostat, så synes mig frågan vara mycket lätt att afgöra. Måhända fruktar någon, att genom ett dylikt stadgande åtskillige ledamöter i Andra Kammaren derigenom skulle skrifva för stora räkningar. För min del hyser jag icke en sådan fruktan, utan tror fasthelt, att tonen i Andra Kammaren skall blifva i detta hänsende allt bättre och bättre, och att förty det endast undantagsvis skall hända, att för höga räkningar komma att afgifvas.

Jag får, på grund af hvad jag nu anfört, yrka på bifall till det af Herr Björnstjerna i hans reservation framställda förslag, dock med utslutande af den sista meningen deri, börjande med orden: »Någon revision etc.» Då misräkning lätt är möjlig, torde en revision af de ingifna räkningarne ej vara olämplig; dock torde denna revision böra verkställas, icke af något embetsverk, utan af Kammaren sjelf.

Herr Schartau: Den fråga, som nu är före, är ej af högviktig, men af en viss grannlaga beskaffenhet. Jag har hört ifrågasättas att man, för att lemna Andra Kammaren, som saken närmast rör, tid att först fatta sitt beslut, borde återremittera Stats-Utskottets Ut-låtande. Äfven jag anser detta vara lämpligt. Men om man beslutar sig derför, bör man dock i frågan uttala en mening till grund för återremissen; och jag är för min del mest böjd att omfatta den, som Herr Hallenborg har uttalat.

Emellertid förenar jag mig om yrkandet på återremiss. Utskottet blir derigenom i tillfälle att söka sammanjemka de skiljaktiga meningarne; och, hvad som synes mig vara det hufvudsakligaste, genom en dylik åtgärd sätter man Andra Kammaren i tillfälle att först uttala sin önskan och åsigt i frågan, innan Första Kammaren slutligen yttrar sin.

Grefve af Ugglas: Jag vill ej förneka, att det af Herr Björnstjerna i hans reservation framställda förslag må vara det med bestämmelserna i 23 § Riksdags-ordningen mest öfverensstämmande. Men jag fruktar, att detsamma icke är praktiskt, och att, om det antoges, följden skulle blifva, att de respektive ledamöterna af Andra Kammaren icke finge full godtgörelse för sina kostnader å resorna till och från riksdagen, hvilket väl dock är meningen, att de skola erhålla. Det kan nemligen icke förnekas, att det gifves många ohka sätt att resa; den ene anser det ingalunda med sina vanor förenligt att resa som den andre. Nu fruktar jag att, om det öfverlemnas åt ledamöterna sjelfva att bestämma kostnaden för resan, komme de ej att beräkna den till högre belopp än hvad som nått och jemnt åtgår för att på det billigaste sättet komma fram. Men derigenom komme kostnadsräkningen att nedtryckas till ett obilligt lågt belopp. Af detta skäl kan jag icke instämma i Herr Björnstjernas förslag.

Hvad de öfriga, från det af Utskottet framställda, afvikande förslagen angår, så vill jag särskildt fästa mig vid det af Herr Hallenborg

väckta. Han har till en början anmärkt, att der finnes åtskilliga ojemnheter i Utskottets förslag och att frågan, huruvida ledamot af Andra Kammaren under resorna till och från riksdagen må åtnjuta dagtraktamente, ej blifvit af Utskottet afgjord, utan undanskjuten, hvarjemte han förklarar, att han på grund af ordalagen i 23 § Riksdagsordningen kommit till den åsigt, att ledamot af Andra Kammaren icke vore under nämnda resor berättigad till dagtraktamente.

Hvad nu till en början den sist omnämnda omständigheten beträffar, så, då 23 § Riksdagsordningen säger: »Hvarje ledamot af Andra Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt arfvode af 1,200 R:dr för hvarje lagtima riksdag,» synes mig uppenbart deraf följa, att resekostnadsersättningen är ett och arfvodet under riksdagen ett annat, och att förty grundlagen icke lägger något hinder i vägen derför, att ledamot af Andra Kammaren må under resorna till och från riksdagen uppbära dagtraktamente.

Vid granskning af Stats-Utskottets förslag, finner man tydligen att det är uppgjordt under förutsättning att ledamot af Andra Kammaren ej skulle ega åtnjuta dagtraktamente. Man har därför sökt att på en omväg bereda ersättning för kostnaderna under resorna i och för vivre och logis jemte en del öfriga för resan nödvändiga utgifter. Derför har man föreslagit att, då resan sker med skjuts, ersättningen borde utgå med 3 R:dr 75 öre milen, hvaremot, då resan sker på ångfartyg eller på jernväg, riksdagsman skulle ega såsom godtgörelse beräkna, i förra fallet afgiften för dubbel hyttplats eller, när hytt ej förekommer, en salongsplats, och i sednare fallet afgiften för plats i första klassens vagn. För min del tror jag dock icke att det är riktigt att sålunda gå till väga, utan tror, att man utan omsvep bör meddela ersättning för hvad resan kostar. På den grunden kan jag därför icke heller instämma i Herr Hallenborgs förslag, hvilket synes mig vara obilligt särdeles deruti, att, då han t. ex. ej vill medgifva dem, som resa efter skjuts, ersättning för mera än skjuts efter två hästar, de, som nödgas att färdas lång väg, på det sättet komma att vidkännas i och för resan större utgifter än de, som kunna resa till större delen på jernväg eller med ångbåt. I betraktande häraf och då, såsom jag förut sagt, det gifves så många olika sätt att färdas, hvilka äro beroende af de olika personernas olika lefnadsvanor, synes mig det enda rigtiga sättet att tillvägagå vara att, såsom Utskottet föreslagit, Andra Kammarens ledamöter, i fråga om resekostnadsersättningen, hänföras till en viss klass i gällande resereglemente; dock att ledamöterna tillika må åtnjuta under resorna traktamente med tio R:dr om dagen.

Jag skulle därför yrkat på bifall till detta förslag, om ej flere talare förut uttalat sin önskan, att ärendet måtte till Utskottet återremitteras; och då de grannlagenhetsskal, som föranledt en dylik önskan, synas mig vara giltiga, förenar jag mig i yrkandet på återremiss. Något betydande dröjsmål med frågans afgörande behöfver icke derigenom förorsakas, ty frågan kan på en eller annan dag i Utskottet afgöras.

Herr Hallenborg: Innan jag inlåter mig i sjelfva ämnet, vill jag upptaga ett af en annan talare fäldt yttrande, att han hoppades, det

tonen i Andra Kammaren skulle blifva allt bättre och bättre. För min del får jag då förklara att jag hyser det största förtroende för den ton, som för närvarande råder inom denna Kammare och att jag anser alla dess ledamöter hvar för sig så genomträngda af känslan för hvad som är rätt, att mitt förslag på intet sätt haft sin upprinnelse uti något misstroende till denna Kammares representanter.

Man har yrkat på ärendets återremitterande till Utskottet. Det är väl möjligt, att frågan derigenom kunde bringas på angenämare ståndpunkt, men jag för min del tror, att vi befinna oss i bättre ställning, om vi afgöra frågan nu än afvakta Andra Kammares beslut och sedan nödgas förklara, att vi icke kunna deri instämma. Derför och då jag dessutom vet, att flere af Andra Kammares ledamöter önska, att Första Kammaren nu måtte slutligen yttra sig i ämnet, får jag för min del afstyrka återremissen. Jag har för min enskilda del visserligen ej något emot att Andra Kammares ledamöter må åtnjuta full ersättning för sina resor till och från riksdagen och således jemväl dagtraktamente. Men jag har uppfattat ordalagen i 23 § Riksdagsordningen på det sätt, att enligt densamma endast ersättning för resekostnaden borde bekommas. Då der nemligen säges att *arfvodet* för hela riksdagen borde utgå med visst belopp, har jag trott, att de i paragrafen förekommande ord: »ersättning för resekostnad» blott syftade på kostnaden för att färdas fram och tillbaka.

Det af Herr Björnstjerna framställda förslag må väl i vissa afseenden vara lämpligt. Men jag tror, att det vore fördelaktigt, om man hade bestämda stadganden i berörda hänseenden. Jag håller mycket på den principen att en riksdagsman ej bör hafva utsigt på att förtjena något på sin riksdagsmannaverksamhet. Derigenom kunna vi få riksdagsmän, som uti sin önskan att blifva hugnade med detta förtroende, låta leda sig endast af patriotism och icke af den lumpnaste af alla bevekelsegrunder, egenytan.

Herr Heijkenskjöld: Jag för min del kan ej godkänna det af Stats-Utskottet framställda förslag, särskildt derför, att flera af Andra Kammares ledamöter deremot reserverat sig. Mig förefaller det deremot som skulle Carl Ifvarsons i en reservation omförmälda förslag heldre böra antagas. Då emellertid detta är bristfälligt deri, att det ej talar om salongsplats, ehuru känt är att på flera ångbåtar ej finnas hyttor, utan blott salong, så kan jag icke heller gilla detta förslag, utan förenar mig med dem, som yrkat på ärendets återremitterande till Utskottet.

För öfrigt får jag förklara, att de i 23 § Riksdagsordningen förekommande ord: »ersättning för resekostnad», efter mitt förmenande, icke afse ersättning blott för skjutsen, eller platsen på jernväg eller ångbåt, utan äfven för underhållet.

Då ärendet, såsom jag hoppas, blir återremitteradt, vill jag nu icke vidare inlåta mig i sjelfva saken.

Grefve Mörner: Då åtskilliga talare yrkat, att ärendet måtte till Utskottet återremitteras, och derigenom vinnes det af mig åsyftade ändamål, att Andra Kammares beslut i ämnet måtte varda för oss

känt, innan frågan af oss afgöres, så vill jag fråntråda mitt förra yrkande och instämma med dem, som begärt ärendets återremitterande.

I afseende på den uppgifna likheten i stadgandena i grundlagen och gällande resereglemente, får jag erinra derom, att reglementet utkom tre år sednare än Kongl. Maj:ts förslag till ny representationsordning framlades till granskning, och att således i detta icke kunnat tagas någon hänsyn till bestämmelserna i berörda resereglemente. Det är tvärtom troligt, att man, vid nämnda förslags uppgörande, fästade sig vid hvad andra delegerade af Svenska folket, såsom t. ex. Statsrevisorerna, egde i resekostnadsersättning uppbära. De fingo då 6 R:dr om dagen i dagtraktamente under resan och sitt vistande härstädes samt ersättning för skjuts efter två hästar. Förr hade de fått beräkna sig godtgörelse för skjuts efter tre hästar, men vid 1850—1851 års riksdag borttogs den ene hästen. Detta var visserligen tariffigt; men det torde ej vara oskäl att tänka på åtminstone ett tariffighetsminne från de förra riksdagarne.

Grefve Sparre, Eric: Jag skulle icke begärt ordet, om jag ej fruktat, att ärendet kunde komma att till Utskottet återremitteras. Men jag ber er, Mine Herrar, låt oss slippa långa diskussioner i detta ämne. Det finnes ingenting så odiöst, som att höra långa förhandlingar angående de emolument, som böra tillfalla en lagstiftande församlings medlemmar. Ibland alla de ifrågavarande förslagen skulle jag vara böjd att taga hvilket som helst, blott för att slippa höra vidlyftigt talas om dem.

Hvad angår de grannlagenhetsskäl, som skulle bjuda att här uppskjuta denna frågas afgörande, till dess Andra Kammaren deri uttalat sina åsikter, så, om de verkligen vore så afgörande, som man låtit förstå, vore det ju bäst att aldrig yttra sig i ämnet, utan blott invänta Andra Kammarens beslut, och sedan tigande bifalla detsamma. Men det lär väl här likasom i öfriga förekommande frågor vara vår skyldighet att uttala vår åsigt, oberoende af den, som den Andra Kammaren må hysa. För öfrigt synes det mig som om grannlagenheten just skulle bjuda, att vi borde yttra oss före Andra Kammaren, enär denna, som skall besluta i sin egen sak, derigenom finge veta, hvad den opartiske tänker i ämnet.

Redan har jag sagt, att jag är böjd att antaga hvilket förslag som helst. Kanske är Herr Björnstjernas förslag lämpligt, kanske är Friherre Silfverskiölds det också; derom vill jag nu ej ingå i pröfning. Men då vi nu hafva ett förslag af Stats-Utskottet, som synes vara praktiskt, ser jag icke något skäl, hvarför vi skulle frångå detsamma. Tycker någon, att den deri bestämda ersättning är nog låg? Nåväl, hvad gör det. Då man vet hvad man får, rättar man munnen efter matsäcken. Icke heller finner jag det obilligt att somliga anse sig behöfva resa efter tre hästar, eller på första klassens jernvagn eller hafva dubbel hyttplats. Om resenären icke vill hafva en granne på eller bredvid sig i hyten, är derom väl icke mycket att säga. Beträffande yrkandet, att äfven dagtraktamente bör bekommas, så, då Stats-Utskottet ej sådant föreslagit, tror jag, att det kan undvaras. Men håller man mycket på detta, så skall jag ej krångla, utan medgifva detta också.

Med ett ord, jag går i förevarande fall in på hvad som helst. Hufvudsaken är att vi icke länge gräla i frågan, utan hastigt afgöra densamma.

Flere ledamöter hördes häri instämma.

Grefve Hamilton, Henning: Då jag begärde ordet var det i den öfvertygelsen att, om ock olika meningar inom Kammaren funnes derom, till hvilken klass i gällande resereglemente Andra Kammarens ledamöter rätteligen borde i fråga om åtnjutande af resekostnadsersättning hänföras, vi dock vore eniga deri, att man borde vid frågans afgörande rätta sig efter hvad Andra Kammaren deri beslutat. Det syntes mig nemligen, i fråga om beloppen af den resekostnadsersättning, som borde Andra Kammarens ledamöter tillkomma, icke vara så stor skilnad i de många olika förslagen, att man icke kunde bifalla hvilket som helst; och att man således ej af sin pligt att öfvervaka användandet af Statens medel kunde hindras att biträda Andra Kammarens beslut i frågan, huru detta än måtte utfalla. Jag finner dock af den siste talarens yttrande att min uppfattning i fråga om den enighet, som jag trodde här råda, var origtig. Jag medger ock att, då man såsom han icke har *någon* mening i frågan, en återremiss på intet sätt är lämplig.

Jag för min del vill bifalla hvad Andra Kammaren i ämnet beslutar. Detta mål kan vinnas på två sätt, antingen genom en återremiss eller genom bifall till Stats-Utskottets förslag. Skulle nemligen Andra Kammaren icke stadna i samma beslut som vi, så lär ej Stats-Utskottet underlåta att inkomma med ett jemkningsförslag; och då kan man här blifva i tillfälle att godkänna Andra Kammarens beslut. Ehuru jag nu helst skulle önska, att Stats-Utskottets förslag måtte godkännas, så och då jag ej finner någon synnerlig olägenhet vid att ärendet återmitteras, vill jag ej motsätta mig dem, som derom framställt yrkande.

Herr Bennich: Då jag har någon erfarenhet om svårigheterna vid nya resereglementens uppgörande, tror jag det vara bäst att man uti ifrågavarande fall håller sig till nu gällande resereglementes föreskrifter; detta anhåller jag ock, att Stats-Utskottet måtte taga i öfvervägande, ifall frågan dit återmitteras. Mot Herr Björnstjernas förslag, så enkelt det än må förefalla, synes man med fog kunna anmärka, att om det antages, effekten blir, att resekostnaden blir nätt och jemnt, kanske icke ens till fullo godtgjord.

Friherre Silfverskiöld: Oaktadt mitt förslag ej tyckes vinna sympatier, får jag dock vidhålla detsamma, såsom, efter min uppfattning, mest öfverensstämmande med grundlagens lydelse. Man har hyst betänkligheter vid att kunna uppgöra reseräkningen i öfverensstämmelse med detsamma. Jag tror dock ej, att åt dessa betänkligheter kan tillmätas stor vikt; och har man i öfver femtio år kunnat uppgöra reseräkningar i enlighet med gällande resereglementes föreskrifter, kan väl detta ske äfven framdeles. Jag får därför fortfarande yrka bifall till mitt förslag.

Herr Nordenfelt: En talare i mitt grannskap har yttrat, att jag sagt, det, enligt min förhoppning, tonen i Andra Kammaren skulle blifva allt bättre och bättre, och att jag således icke anser den nuvarande tonen der vara god. Jag vet icke bestämdt, hvilka ordalag jag begagnade. Men säkert är att min tanke var och är, att tonen i Andra Kammaren är så god, som man någonsin kan önska sig. Och har jag än sagt, att tonen efter all sannolikhet blir bättre och bättre, så är det ju sannt, ty då allt menskligt, enskilde såväl som korporationer, sträfvar att allt mer fullkomna sig, så gäller väl denna lag ock för Andra Kammarens ledamöter.

Hvad nu sjelfva saken angår och särskildt yrkandet på återremiss, på det att man måtte få veta hvad Andra Kammarens åsigt i frågan är, innan man här fattar beslut, så synes mig detta vara olämpligt, emedan vi derigenom, så att säga, gifva på hand att vi skola antaga hvad Andra Kammaren beslutar, om det icke står i för svår strid mot våra egna åsikter. Och någon återremiss för att få ärendet vidare utredt, torde icke vara på något sätt behöfligt. Ärendet är verkligen så utredt som det kan blifva. Jag yrkar därför, att frågan nu må afgöras.

Herr Tornerhjelm: Jag vill ej i likhet med mina musikaliska grannar tala om ton utan om form. Jag kan ej begripa, hvartill en återremiss skulle gagna. Det brukades fördom, då man icke ville afgöra en fråga, att man återremitterade den till vederbörligt Utskott. Men *dess* minnen från gamla tider tror jag ej det vara skäl att återupplifva. Då nu dessutom det är ett känt faktum, att ganska många af Andra Kammarens ledamöter önska att, innan de fatta sitt beslut i frågan, få kännedom om Första Kammarens åsikter derutinnan, så yrkar jag, att Första Kammaren nu må företaga frågan till hufvudsaklig behandling.

Hvad sjelfva saken angår, anser jag, att Andra Kammarens ledamöter böra erhålla full ersättning för sin resekostnad till och från riksdagen, men icke att man skall bestämma denna ersättning till sådant belopp, att derur må för ledamöterna uppstå en särskild inkomstkälla. Jag har varit tveksam om hvilket förslag jag skulle omfatta; men då jag hört, att flera godkänt Herr Hallenborgs förslag, så och för att undvika splittring tillstyrker jag, att detta måtte antagas.

Herr Landgren: Det synes mig som skulle denna fråga icke vara lättare att lösa efter en återremiss, emedan man väl då liksom nu skulle anse sig förpligtad att invänta Andra Kammarens beslut i frågan, innan man sjelf fattade sitt beslut, likasom äfven samma grannlagenhets-skäl alltid kvarstår för Andra Kammaren att intaga en afvaktande ställning, så att saken aldrig skulle kunna afgöras. Det förefaller mig som om man visat Andra Kammaren all tillbörlig grannlagenhet derigenom att man antog Stats-Utskottets förslag, då denna Kammares representanter i Stats-Utskottet enhälligt godkänt den inskränkning, som är föreslagen, och den enda af dem, som reserverat sig, synes böjd att gå ännu längre i hushållsamhet. På grund häraf och då de skäl, Stats-Utskottet för sitt förslag anfört, synas mig fullt uppväga dem, som emot detsamma

blifvit andragna, får jag yrka, att hvad Stats-Utskottet föreslagit måtte godkännas.

Grefve Sparre, Eric: Jag vidhåller den af mig förut uttalade önskan att förevarande fråga nu måtte afgöras och får, med anledning af hvad Grefve Hamilton yttrat, erinra, att, då Stats-Utskottet, i fall Andra Kammaren stadnar i annat beslut än vi, inkommer med ett jemkningsförslag, vihafva tillfälle att visa grannligheten emot Andra Kammaren genom att biträda dess beslut. Just därför att Andra Kammaren önskar, att vi först måtte yttra oss i frågan, är det så olämpligt att dermed uppskjuta och återremittera densamma.

Grefve Wachtmeister, Hans: Jag är hufvudsakligen förekommen af de två siste talarne. Lika med dem önskar jag, att förevarande fråga nu måtte af Kammaren hufvudsakligen pröfvas. Detta är ock en önskan, som jag tror mig veta hyses af ganska många ledamöter inom Andra Kammaren. Jag kan därför icke instämma med dem, som ansett ganmlagenheten kräfva, att vi dröja med att afgifva vårt yttrande i ämnet. Och af de flera olika framställda förslagen får jag för min del förorda Stats-Utskottets, så mycket heldre som flertalet af de ledamöter af Andra Kammaren, som inom Utskottet behandlat det, godkänt det-samma. Om det än må vara bristfälligt i ett eller annat hänseende, bör man dock komma ihåg, att det gäller blott för denna riksdag och att ett lämpligare kan vid nästa riksdag framläggas.

Häri instämde Herr Wallenberg.

Herr Hasselrot: Jag har begärt ordet blott för att nämna, att jag i likhet med Herr Bennich finner lämpligast vara att man i fråga om den ersättning för resekostnaden till och från riksdagen, som bör tillkomma ledamöter af Andra Kammaren, hänför dem till den klass i gällande resereglemente dit de rätteligen höra, eller till tredje klassen. Derigenom synes mig frågan vara löst på det enklaste och mest praktiska sättet

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, förmålde Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan; dels af Herr Hallenborg, att Kammaren skulle fatta följande beslut: »att den i 23 § Riksdags-ordningen omförmälda ersättning för resekostnad till och från riksdag skall, för den, som begagnar jernväg eller ångbåt, utgå, i det förra fallet med afgiften för en biljett till första klassens kupé och i det sednare med beloppet för enkel hytt eller salongsplats, hvaremot den, som till följd deraf, att intetdera af dessa fortskaffningsmedel kan begagnas, nödgas resa med skjuts, eger att, såsom godtgörelse, beräkna två R:dr 50 öre för mil»; dels af Friherre Silfverskiöld, att Kammaren måtte fatta ett så lydande beslut: »att den enligt 23 § Riksdags-ordningen riksdagsman i Andra Kammaren tillkommande ersättning för resekostnad utbetalas af Riksgälds-kontoret efter ingifvande räkning, med förbehåll

af

af granskning»; dels af Herr Nordenfelt, att Kammaren måtte besluta, att den i 23 § Riksdags-ordningen omförmälda ersättning för resekostnad till och från riksdag skall efter ingifvande räkning utbetalas af Riksgälds-kontoret, dels af Herr Bennich, att Kammaren skulle besluta, att den ifrågavarande resekostnadsersättningen skall utgå i enlighet med bestämmelserna för tredje klassen i gällande rese-reglemente; och dels slutligen, att Utskottets hemställan måtte återförvisas.

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utskottets hemställan och, då dervid svarades starka ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Utskottets öfriga i förevarande Memorial gjorda hemställanden.

Biföllos.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 16 och 20 dennes bordlagda Utlåtande N:o 4, i anledning af väckt fråga om ersättning till förre Riksdagsmannen P. Engman för resekostnad till och från riksdagen, samt om utbekommande af riksdagsmannaarfvode.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 16 och 20 dennes bordlagda Utlåtande N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga remiss å Kongl. Kammar-kollegii berättelse om Sala silfververks ränte-ersättningsfond för redogörelse-året 1865.

Föredrogs ånyo och biföllos Stats-Utskottets den 16 och 20 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående afsöndring af jord från sergentsbostället Munkabo Anders Bussgården till plats för en folkskola;

N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående Arrendatorn C. A. Molins befriande från arrendet af Nyqvarns gamla bro;

N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående upplåtande för all tid till Warola kyrka i Skaraborgs län af en kronotomt; samt

N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående afskrifning ur räkenskaperna af de förre Lokomotivföraren G. A. Riex ådömda, af allmänna medel bestridda ersättningar, m. m.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 16 och 20 dennes bordlagda Utlåtande N:o 10, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, dels af enskild motionärs framställning, ej mindre om ersättning till Arrendatorn P. O. Hultén för förlust genom en logebyggnads kullstörtande, än äfven om nedsättning af

arrendet å det af honom arrenderade indragna chefsbohemmanet Gettnabo N:o 1.

Utskottets första hemställan.

Herr Lagercrantz: Då Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, hvaruti föreslås att Arrendatorn P. O. Hultén måtte dels få ersättning med 1,213 R:dr 10 öre för en kullstörtad logebyggnad, dels också eftergift uti det arrende, som han utfästat för chefsbostället Gettnabo, icke blifvit bifallen af Stats-Utskottet i vidsträcktare mån, än att Stats-Utskottet tillstyrkt att för den förlust Hultén lidit genom logebyggnadens kullstörtande honom måtte beredas ersättning medelst eftergift af ett års arrende, så anhåller jag att få redogöra för de skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att framställa den ifrågavarande Propositionen. Dessa skäl voro: först och främst det missöde arrendatorn haft att en nybyggd loge blifvit bortrifven genom en orkan och derigenom en förlust tillskyndats honom af något mera än 1,200 R:dr, hvarför han icke kunnat på annat sätt erhålla någon ersättning. Det andra skälet för eftergift var, att arrendatorn, som emottog arrendet år 1856, då ännu de höga priserna å landegendomar och landtmannaprodukter voro gällande, under åtskilliga år varit hemsökt af missvext.

Vid öfvervägande af dessa skäl, har Kongl. Maj:t icke kunnat lemna utan afseende det fördelaktiga vitsord, som blifvit af Konungens Befallningshafvande tilldeladt arrendatorn såsom en redbar och arbetsam man, äfvensom att han, efter hvad samma myndighet intygat, befunne sig i en betryckt ekonomisk ställning till följd af de ansträngningar han gjort för gårdens upphjelpande. Hänsyn har äfven tagits der till att kommunalstämman efter besigtning på stället bestyrkt uppgiften om hemmanets naturligt svaga beskaffenhet.

Då Kongl. Maj:t icke fann skäl att bifalla Hulténs ansökning om nedsättning i arrendet, ansåg man likväl att de förhållanden, jag nyss omnämnt, utgjorde tillräckliga skäl för Kongl. Maj:t att föreslå ersättning till arrendatorn för den förlust han lidit genom olyckshändelsen äfvensom eftergift af ett års arrende, och vid denna framställning mötte så mycket mindre några betänkligheter, som stöd för densamma fanns uti sammanstående uppgifter från kommunalstämman i orten och från kronofogden samt den blifvit tillstyrkt af Konungens Befallningshafvande, Kammar-kollegium och Statskontoret.

Nu har det anmärkts, att i ett fall af liknande beskaffenhet blott beviljats en ersättning, uppgående till två tredjedelar af den lidna skadan. Detta är riktigt, men jag anhåller få fasta uppmärksamheten derpå att uti detta fall det icke var fråga om lidande af missvext eller att en dylik missvext flera år efter hvarandra återkommit, att det icke heller anförts att den ifrågavarande personen varit i någon betryckt ställning eller att hemmanet varit af svagare beskaffenhet. Det ansågs således att Kongl. Maj:t hade fullt skäl framställa den nådiga Propositionen och, ehuru jag icke vill för närvarande framställa något bestämdt yrkande i frågan, har jag likväl trott mig böra lemna dessa upplysningar.

Herr Fåhræus: Fordom var det mycket vanligt, att arrendatorer af kronohemman erhöllo eftergift af större eller mindre del af arrendet,

dels på grund deraf, att de befunno sig i en betryckt ställning, dels emedan hemmanet var af så svag beskaffenhet att en missräkning kunnat ega rum och missvestår inträffat. Framställningar i dessa ämnen blefvo likväl så talrika, att Stats-Utskottet fann det nödigt att iakttaga sparsamhet, och man har under de sista fyra riksdagarne såsom en princip fasthållit att man icke borde fästa afseende derpå, att en arrendator möjligen missräknat sig på inkomsten af hemmanet, hvarom han bort förvissa sig, innan han antog arrendet. Icke heller har man ansett sig böra medgifva större ersättning än två tredjedelar af den lidna skadan. Vid förra riksdagen beviljades äfven åt åtskilliga kronoarrendatorer en dylik eftergift icke till högre belopp än två tredjedelar af den lidna skadan och jag tror det vara nödigt, att man bibehåller denna princip.

Jag vill icke lemna oanmärkt det förhållande, att instrumentet öfver uppskattningen af skadan var så uppgjort, att i detsamma inbegripes icke allenast ersättning för husets värde, utan äfven den förlust, som uppstått genom försämring af i ladan förvaradt hö och säd. Jag lemna derhän om detta var en omständighet, som kunnat förebyggas, säkert är, att byggnadens värde icke var så stort som det uppgifna och således blir vid jemförelse med det fall, som förekom vid sista riksdagen, fördelen i alla händelser hos det nu ifrågavarande. Jag anhåller därför om bifall till Utskottets Utlåtande.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå framställd proposition, blef Utskottets förevarande hemställan af Kamraren bifallen.

Utskottets sednare hemställan.

Bifölls.

Föredrogs ånyo och bifölls Banko-Utskottets den 16 och 20 dennes bordlagda Memorial N:o 3, angående sättet för behandling af frågan om bankovinstens användande; hvarefter ett protokolls-utdrag rörande detta beslut upplästes och godkändes.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 20 dennes bordlagda Memorial N:o 11, angående godtgörelse till Kamrarnes Herrar Talmän för de kostnader de i denna egenskap få vidkännas.

Föredrogs och biföllos Stats-Utskottets den 20 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 13, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående försäljning af tvänne Kronan tillhöriga ödetomter i Carlskrona;

N:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående utbyte af komministersbostället i Lungsunds socken, bergskronatorpen Östra och Vestra Lindås emot $\frac{1}{3}$ dels mantal kronoskatte Sundstad N:o 1;

N:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående upplåtande åt Sandby församling i Malmöhus län under ständig besitt-

ningsrätt af ett tunnland jord från Flyinge kungsgårds utmark, för uppförande af en skolhusbyggnad; och

N:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående restitution till Kammarjunkaren H. de Camps konkursmassa af erlagd afgift för anmäld, men ej utöfvad bränvinstillverkning.

Föredrogs Stats-Utskottets den 20 dennes bordlagda Utlåtande N:o 17, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående åtgärder till behöfvandes undsättning vid inträffad missvext.

Herr Schartau: Jag anser att under närvarande förhållanden vi icke hafva råd att låta i Riksgälds-kontoret innestå en reservfond af 865,555 R:dr 33 öre för möjligen behöfliga undsättningar, utan tror att af denna fond ganska väl 500,000 R:dr kunna användas till de andra stora utgifter, som för Statsverket förestå. Jag tager mig anledning framställa denna åsigt deraf att erfarenheten visat att aldrig till undsättningslån behöft på en gång användas ett så stort belopp som 365,000 R:dr och deraf att vi numera hafva årliga riksdagar, hvaraf följer att reservationsanslaget för dylika ändamål kan utan olägenhet vara betydligt mindre än fordom, då riksdagarne återkommo blott hvar tredje år. På dessa skäl vågar jag påyrka, att den ifrågavarande fonden måtte ned-sättas med 500,000 R:dr.

Grefve af Ugglas: För min del vill jag icke ingå i någon granskning, huruvida det belopp, hvartill ifrågavarande fond nu uppgår, verkligen för ändamålet behöfves, men jag tror icke heller, att Kammarrens ledamöter kunna utan föregående utredning på stående fot bestämma med huru mycket denna fond kan förminskas. Skall något afseende kunna fästas å den siste värde talarens yrkande, torde Utlåtandet böra återremitteras, på det att Utskottet må komma i tillfälle, efter utredning af frågan, bestämma hvilken summa, som är för det afsedda ändamålet nödig.

Herr Wærn: Då denna fond icke är särskildt afsatt, utan ingår i Riksgälds-kontorets öfriga fonder, samt ett förminskande af densamma, långt ifrån att öka Riksgälds-kontorets förmåga att bestrida sina utgifter, tvärtom skulle sätta det i ytterligare förlägenhet, enär dessa medel tagas i anspråk för bestridande af Kontorets löpande utgifter, så anser jag det lämpligast att bifalla Utskottets förslag. Jag anhåller derföre att proposition på bifall till det föredragna Utlåtandet måtte af Herr Talmannen framställas.

Herr Selander: Till en början får jag anmärka, att de ifrågavarande medlen icke ligga räntelösa i Riksgälds-kontoret. Jag tager mig dessutom friheten fästa uppmärksamheten på, huruvida Riksdagen eger rät till ensam disponera öfver dessa medel. De äro nemligen samlade på de så kallade spanmålstillarne och ehuru jag för närvarande icke är i tillfälle att bestämdt uppgifva huru dermed förhåller sig, vill

jag likväl erinra mig, att de äro under vissa villkor till Riksgälds-kontoret öfverlemnade.

Grefve Hamilton, Henning: Lika med Grefve af Ugglas an- håller jag, att Kammaren icke måtte fatta sitt beslut i den af Herr Schartau angifna syftning utan en återremiss till Utskottet. En sådan anser jag icke otjenlig. Det är visserligen sannt, att dessa medel icke ligga obegagnade eller räntelösa. Det har tvärtom varit ganska nödigt att hafva dem tillgängliga för att kunna bestrida Riksgälds-kontorets utgifter, men jag tror det vara bättre om Riksgälds-kontorets ställning så revideras, att bestämda inkomster finnas för att dermed bestrida utgifterna, än att, såsom under det sista åren, man lemnar åt Riksgälds-kontoret att bäst det förmår balansera utgifter och inkomster. För ordningen inom Kontorets förvaltning är det utan tvifvel lämpligare att Riksdagen till betäckande af utgifterna anvisar tillgångar, som verkligen kunna användas till utgifternas bestridande, än att man låter utgifterna öfverskrida tillgångarne.

I afseende å den nu ifrågavarande fonden är det otvifvelaktigt att, om icke någon stor landsolycka skulle inträffa, denna summa icke skulle komma att utgå under loppet af ett år, och det synes mig att, om äfven Kongl. Maj:ts bifall skulle i viss mån behövas för användande af fonden, detta likväl icke borde föranleda till ett förkastande af Herr Schartaus förslag. På grund häraf vågar jag anhålla att Utlåtandet varder till Utskottet återförvisadt.

Herr Wærn: Med anledning af det yrkande, som framställt af den siste talaren, får jag fästa uppmärksamheten derpå att, om Utlåtandet återremitteras, det är omöjligt för Stats-Utskottet att inkomma med ett nytt förslag i ämnet, om icke Kammaren vid återremissen tydligt uttrycker sin åsigt om de grunder, som böra följas vid uppgörande af detta nya förslag.

Hvad återigen angår de ifrågavarande medlen, ber jag att ännu en gång få anmärka, att de icke ligga räntelösa eller ens finnas till såsom en särskild fond. Riksgälds-kontoret har visserligen skyldighet att när som helst på Kongl. Maj:ts anordning utbetala dem och de utgöra således en summa, som står till Kongl. Maj:ts disposition, men de bilda icke någon afskiljd fond, som står under Riksgälds-kontorets vård; och kunna således icke i någon mån bidraga till lindring i det allmännas eller de enskildes nuvarande betryck.

Då vi numera hafva årliga riksdagar, medgifver jag väl, att icke hela det belopp, som finnes innestående hos Riksgälds-kontoret, behöfver reserveras för undsättningar, utan att en nedsättning i detsamma ganska väl kunde ske, men jag måste dock fasthålla, att dessa medel, då de ej utgöra någon afskiljd fond, icke heller utgöra någon tillgång, som kan till fyllande af andra statsbehof användas, och jag fortfar därför i mitt yrkande på bifall till det föredragna Utlåtandet.

Herr Wallenberg: Jag ber att få fästa deras uppmärksamhet, som påyrkat en annan reglering af den ifrågavarande fonden, derpå, att om Kongl. Maj:t gjort någon framställning i ämnet, så kunde en annan

disposition blifvit gjord, men nu, då Kongl. Maj:t icke gjort någon sådan framställning, kan jag icke inse, hvartill en återremiss skulle tjena.

I afseende å fondens förminskande bör man likväl märka, att om en allmännare missvext skulle inträffa, hvilket ty värr af de underrättelser om grödans tillstånd, som ingå från landsorterna allt för väl kan befaras, så skulle den blifva kännbarast på hösten och vinterns inbrott, just då Riksdagen icke är samlad. Då dessutom dessa penningar icke utgöra någon afskiljd fond eller ligga räntelösa, så drabbar icke någon förlust Riksgälds-kontoret, och Herrar Fullmäktige hafva icke heller gjort någon framställning i ämnet, hvilket äfven torde utgöra ett skäl, hvarföre det skulle blifva svårt för Kammaren att fatta ett sådant beslut.

Af en talare har yttrats, att vi icke skulle hafva råd att låta detta anslag qvarstå till oförändradt belopp, det förefaller likväl besynnerligt att just samma ärade ledamot tyckes varit af olika mening då fråga var om bankovinstens användande. Han har icke tvekat föreslå, att bankovinsten icke måtte användas till Statens utgifter, utan dessa i stället bestridas genom en ytterligare förhöjning i skatterna. Hafva vi råd till det ena, tyckes det som skulle vi äfven hafva råd till det andra. Jag anhåller därför om bifall till Utskottets förslag.

Herr Schartau: Då jag nämde, att vi icke hade råd låta ifrågasvarande anslag qvarstå oförändradt, trodde jag icke, att detta skulle gifva anledning att afvika från det ämne, som nu utgör föremål för öfverläggningen. Jag vill dock icke låta förleda mig att följa spåret, utan skall uppskjuta att besvara den siste talarens anmärkning.

En talare har upplyst mig om hvad jag förr icke visste, att denna fond icke finnes. Det är sannerligen bekymmersamt, men då jag anser det bättre att för dylika hastigt påkommande behof som de, hvilka nu äro i fråga, hafva att tillgå 300,000 R:dr, som finnas, än 850,000 R:dr, som icke finnas, så fortfar jag att anhålla om återremiss.

Herr Wærn: Ehuru jag finner det obehagligt att för tredje gången uppträda i en fråga af så ringa vikt, som den förevarande, nödgas jag likväl återigen taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk. Då jag sade, att fonden icke finnes, trodde jag icke, att man skulle kunna missförstå mitt yttrande ända derhän, att man kunde ens för ett ögonblick misstänka att ju icke Riksgälds-kontoret skulle innehafva dessa medel och att de der skulle finnas att tillgå. Jag sade dock uttryckligen endast att de icke utgjorde en afskiljd fond, stående under Riksgälds-kontorets förvaltning.

Förhållandet är det att Riksgälds-kontoret eger både tillgångar och skulder; ibland dess tillgångar ingår äfven detta anslag, såsom man kan inhemta af Stats-Utskottets Memorial N:o 1, pag. 9, der det finnes upptaget till ett belopp af 828,731 R:dr 66 öre. Å andra sidan har Riksgälds-kontoret äfven skyldighet, att på Kongl. Maj:ts anordning utgifva dessa medel. De förvaltas icke särskildt, utan hafva ingått i Riksgälds-kontorets allmänna rörelse och deri ligger intet mystiskt, men deraf följer likväl, att de icke finnas såsom särskild fond och att de således

icke heller utgöra någon tillgång, som kan användas för fyllandet af andra statsbehof. Jag fortfar således i mitt yrkande om bifall.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande Utlåtande och dels återremiss deraf, framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till detsamma, hvarvid svarades många ja jemte åtskilliga nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter och sedan proposition på bifall till Utlåtandet förnyats samt med många ja och åtskilliga nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 20 dennes bordlagda Berättelse N:o 4, angående verkställd undersökning och granskning af Bankens tillstånd, styrelse och förvaltning.

Föredrogs och biföllos Banko-Utskottets den 20 dennes bordlagda Memorialer:

N:o 5, angående afskrifning af åtskilliga hos Diskont-kontoret upptagna lån; och

N:o 6, i fråga om afskrifning af åtskilliga vid Låne-kontoret i Göteborg balanserade öfverräntor å derstädes upptagna diskontlån.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 20 dennes bordlagda Utlåtande N:o 36, i anledning af väckt motion om indragning af åtskilliga helgedagar.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtanden och Memorialer:

N:o 12, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående befrielse för Löjtnanten L. M. Törngren från honom ålagd ersättningskyldighet i följd af ångkorvetten Öradds sammanstötning med Ryska handelsbriggen Fanny;

N:o 18, angående förskott å aflöningen för den hos Kamrarne och Utskotten anställda betjening;

N:o 19, i anledning af Rikets Ständers år 1866 församlade Revisorerers berättelse om granskningen af de under Kongl. Kommers-kollegii förvaltning ställda fonder;

äfvansom Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 37, i anledning af väckt motion (N:o 56) om en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga Lagberedningens förslag till civillag; och

N:o 38, i anledning af väckta motioner om ändring i nu gällande lag angående äktenskapsförord, mannens målsmansrätt för hustrun och giftorätt i bo.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 27 Februari 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades åtta protokolls-utdrag för den 23 dennes och protokollet för den 28 sistlidne Januari.

Herr de Laval uppläste en motion, N:o 76, angående tillägg till 3 § i Tryckfrihets-förordningen.

Hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

Herr Dickson, Axel, väckte en motion, N:o 77, angående ändring i 26 § Riksdags-ordningen.

Hänvisades till Konstitutions-Utskottet.

Herr Dickson afgaf vidare en motion, N:o 78, angående ändring i Riksdags-ordningens föreskrifter rörande sättet för omröstningars verkställande hos Kamrarne och Utskotten.

Begärdes på bordet.

Uppläses ett af Herr Petre ingifvet Memorial af följande lydelse:

Af enskilda affärer tvungen till hemresa, anhåller jag ödmjukligen om permission från riksdags-göromålen under fjorton dagar, räknade från den 28 dennes.

Denna anhållan bifölls.